

V A L S T Y B Ė S
T A R N Y B O S
D E P A R T A M E N T A S

VALSTYBĖS TARNYBOS DEPARTAMENTAS

**REKOMENDACIJA DĖL VALSTYBĖS
TARNAUTOJŲ ATOSTOGAS
REGLAMENTUOJANČIŲ TEISĖS AKTŲ
NUOSTATŲ TAIKymo**

**Atnaujinta
2022-02-01**

VILNIUS

TURINYS

I. IŽANGA	3
II. KASMETINĖS ATOSTOGOS IR JŲ SUTEIKIMAS.....	5
LAIKOTARPIAI, UŽ KURIUOS SUTEIKIAMOS KASMETINĖS ATOSTOGOS	5
KASMETINIŲ ATOSTOGŲ SUTEIKIMAS PEREINAMUOJU LAIKOTARPIU (už 2018–2019 m. LAIKOTARPI)	6
APMOKĖJIMAS IR KOMPENSAVIMAS UŽ KASMETINES ATOSTOGAS	8
APRIBOJIMAI PASINAUDOTI KASMETINĖMIS ATOSTOGOMIS	8
27 DARBO DIENŲ KASMETINIŲ MINIMALIŲ ATOSTOGŲ SUTEIKIMAS VALSTYBĖS TARNAUTOJUI, VIENAM AUGINANČIAM VAIKĄ	10
KASMETINĖS PAPILDOMOS ATOSTOGOS UŽ TARNYBOS STAŽĄ.....	12
KASMETINIŲ ATOSTOGŲ SUTEIKIMAS IŠPĖJIMO APIE PAREIGYBĖS PANAIKINIMĄ LAIKOTARPIU	12
KASMETINIŲ ATOSTOGŲ SUTEIKIMAS VALSTYBĖS TARNAUTOJĄ PERKĖLUS Į KITAS PAREIGAS ESANT TARNYBINEI BŪTINYBEI.....	13
KASMETINIŲ ATOSTOGŲ PERKĖLIMAS IR SUTEIKIMAS DALIMIS	13
ATŠAUKIMAS IŠ KASMETINIŲ ATOSTOGŲ.....	15
APMOKĖJIMAS UŽ NEPANAUDOTAS KASMETINES ATOSTOGAS.....	15
III. TIKSLINIŲ ATOSTOGŲ SUTEIKIMAS	15
NEMOKAMOS ATOSTOGOS.....	15
ATOSTOGOS KVALIFIKACIJAI TOBULINTI.....	16
ATOSTOGOS DĖL DALYVAVIMO EUROPOS SĄJUNGOS, TARPTAUTINIŲ ORGANIZACIJŲ, UŽSIENIO VALSTYBIŲ, LIETUVOS ARBA BENDRAI FINANSUOJAMUOSE PARAMOS TEIKIMO IR (ARBA) LIETUVOS VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO PROJEKTUOSE	16
ATOSTOGOS DĖL VALSTYBĖS TARNAUTOJO PERKĖLIMO Į KITAS PAREIGAS	17
NĖŠTUMO IR GIMDYMO ATOSTOGOS, TĖVYSTĖS ATOSTOGOS BEI ATOSTOGOS VAIKUI PRIŽIŪRĖTI	17
MOKYMOSI ATOSTOGOS	19
KŪRYBINĖS ATOSTOGOS	20
SOCIALINIS IR SVEIKATOS DRAUDIMAS TIKSLINIŲ ATOSTOGŲ METU	20

I. IŽANGA

Keliuose įstatymuose įtvirtintų valstybės tarnautojų atostogas reglamentuojančių nuostatų taikymas praktikoje sukelia nemažai klausimų. Dažnai neaiškios atostogų skaičiavimo, apmokėjimo, suteikimo dalimis, tikslinių atostogų suteikimo ir kt. taisyklės. Ši rekomendacija parengta išanalizavus dažniausiai praktikoje iškylančias valstybės tarnautojų atostogas reglamentuojančių įstatymų nuostatų taikymo problemas, išanalizavus teismų praktiką, Valstybės tarnybos departamentui pateiktus valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų paklausimus, pasiūlymus bei asmenų skundus.

Atostogos suprantamos kaip tam tikras skaičius laisvų nuo darbo dienų, valstybės tarnautojui suteikiamų teisės aktų nustatytais atvejais, kurios neįskaitomos į darbo laiką ir yra apmokamos arba neapmokamos. Teisės teorijoje atostogos klasifikuojamos pagal tikslą (atostogos poilsiui, siekiant atstatyti darbingumą (kasmetinės), tikslinės atostogos), pagal trukmę (minimalios, pailgintos), pagal atlygintinumą (apmokamos, neapmokamos).

Konstitucijoje įtvirtinta valstybės tarnautojų teisė į poilsį ir laisvalaikį, taip pat kasmetines mokamas atostogas, yra realizuojama per visumą teisės aktų, reglamentuojančių atostogų suteikimo tvarką.

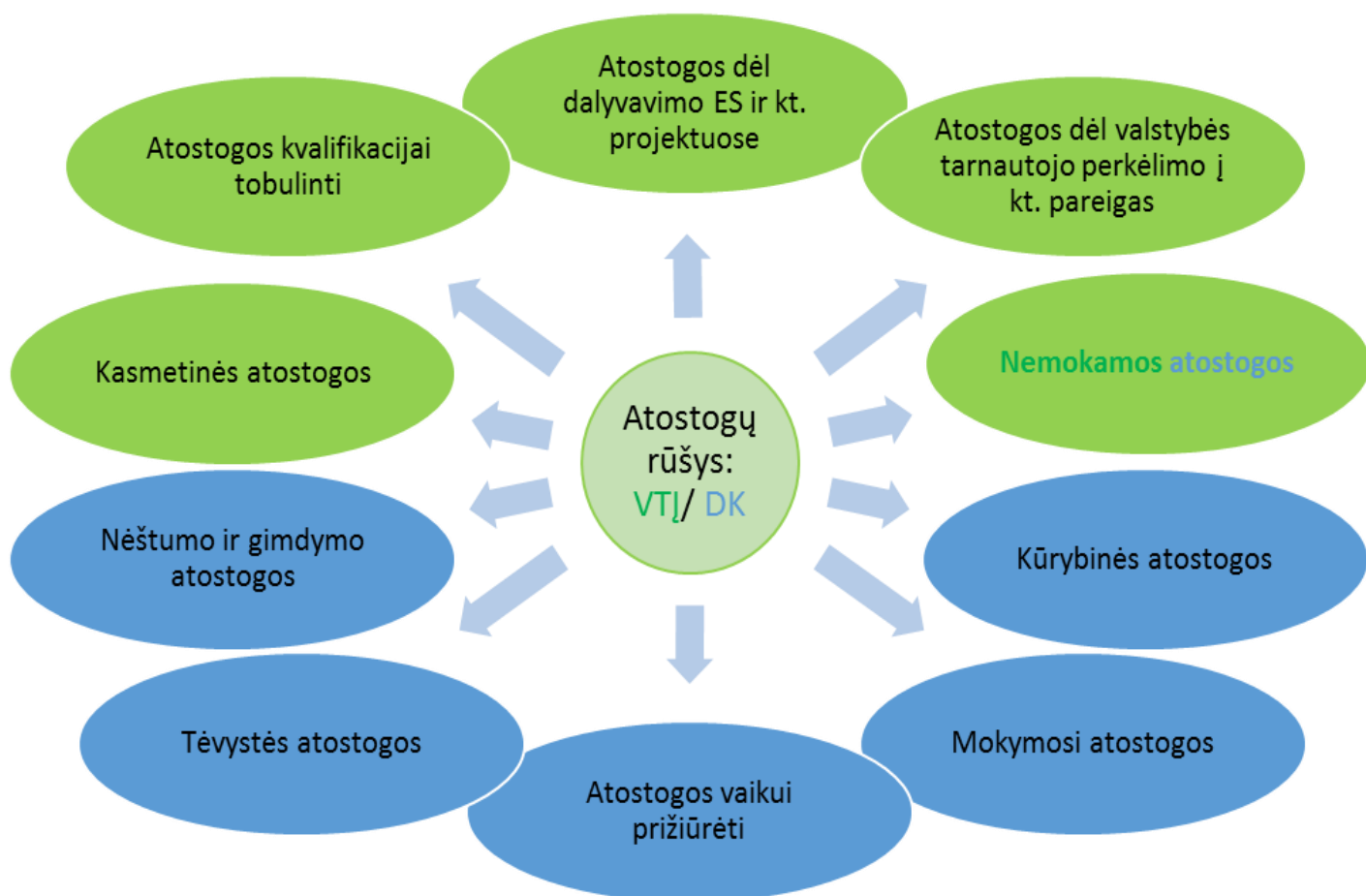
Kalbant apie valstybės tarnautojų atostogas svarbu paminėti, jog darbo santykius ir socialines garantijas reglamentuojantys įstatymai bei kiti teisės aktai valstybės tarnautojams taikomi tiek, kiek jų statuso ir socialinių garantijų nereglementuoja Valstybės tarnybos įstatymas (toliau – VTĮ). Taigi darbo santykius ir socialines garantijas reglamentuojantys įstatymai gali būti taikomi valstybės tarnautojams, kaip papildomas valstybės tarnybos srityje susiklostančių santykių reguliatorius, kai atskirais atvejais nepakanka VTĮ normų. Įstatymų leidėjas numatė, kad valstybės tarnautojo atostogų rūšis, minimalią trukmę, suteikimo ir mokėjimo už jas tvarką bei sąlygas nustato ne tik VTĮ, bet ir Darbo kodeksas (toliau – DK).

Valstybės tarnautojai turi teisę į šias VTĮ nustatytas atostogas:

- kasmetines atostogas (minimalios plus papildomos už tarnybos stažą);
- atostogas kvalifikacijai tobulinti;
- atostogas dėl valstybės tarnautojo perkėlimo į kitas pareigas;
- nemokamas atostogas;
- atostogas dėl dalyvavimo Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų finansuojamuose paramos teikimo arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai projektuose.

Taip pat valstybės tarnautojai turi teisę į šias DK nustatytas atostogas:

- nėštumo ir gimdymo atostogas;
- tėvystės atostogas;
- atostogas vaikui prižiūrėti;
- mokymosi atostogas;
- kūrybinės;
- nemokamos atostogos (DK 137 straipsnio 1 dalies 1-5 punktai).

Kasmetinių atostogų trukmę reglamentuoja VTĮ 42 straipsnis, o jų suteikimo, apmokėjimo tvarką ir kitus klausimus, vadovaujantis VTĮ 6 straipsnio 1 dalimi, – DK 126 – 130 straipsniai.

VTĮ 43–46 straipsniuose numatytos 4 rūšių tikslinės atostogos: atostogos kvalifikacijai tobulinti, atostogos dėl valstybės tarnautojo perkėlimo į kitas pareigas, nemokamos atostogos bei atostogos dėl dalyvavimo Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių, Lietuvos arba bendrai finansuojamuose paramos teikimo ir (arba) Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo projektuose.

Kitų rūšių tikslinių atostogų (nėštumo ir gimdymo, tėvystės atostogų, atostogų vaikui prižiūrėti, mokymosi atostogų, kūrybinių atostogų ir nemokamų atostogų, nustatytų DK 137 straipsnio 1 dalies 1-5 punktuose) suteikimo tvarką bei jų trukmę reglamentuoja DK 132 – 136 straipsniai.

II. KASMETINĖS ATOSTOGOS IR JŲ SUTEIKIMAS

LAIKOTARPIAI, UŽ KURIUOS SUTEIKIAMOS KASMETINĖS ATOSTOGOS

VTĮ 42 straipsnis:

Valstybės tarnautojui suteikiamos **22 darbo dienų trukmės kasmetinės minimalios atostogos**. Valstybės tarnautojui, vienam auginančiam vaiką (įvaikį) iki 14 metų arba neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 metų, taip pat valstybės tarnautojui, kuris pripažintas neįgaliuoju, suteikiamos **27 darbo dienų trukmės kasmetinės minimalios atostogos**.

Valstybės tarnautojui už kiekvienų 5 metų tarnybos stažą suteikiamos 3 darbo dienos kasmetinių papildomų atostogų, tačiau bendra kasmetinių atostogų trukmė negali būti ilgesnė kaip 37 darbo dienos.

Valstybės tarnautojui už pirmuosius tarnybos metus kasmetinės atostogos paprastai suteikiamos po 6 tarnybos mėnesių toje valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje.

Skaičiuojant darbo metų laikotarpį, už kurį suteikiamos kasmetinės atostogos, atsižvelgiant į tai, kad atostogų suteikimo, apmokėjimo tvarką ir kitus klausimus reglamentuoja DK nuostatos, reikia vadovautis DK 127 straipsniu.

Į darbo metams, už kuriuos suteikiamos kasmetinės atostogos, tenkančių darbo dienų skaičių įskaitoma:

- faktiškai dirbtos darbo dienos ir darbo laikas;
- darbo dienos komandiruotėje;
- darbo dienos, kuriomis nedirbta dėl darbuotojo laikinojo nedarbingumo, sergančių šeimos narių slaugymo, kasmetinių, pailgintų, papildomų atostogų, nėštumo ir gimdymo atostogų, tėvystės atostogų, mokymosi atostogų;
- iki dešimt darbo dienų trukmės per metus suteiktos nemokamos atostogos darbuotojo prašymu ir su darbdavio sutikimu, taip pat kitais terminais privalomai suteiktos nemokamos atostogos;
- kūrybinės atostogos, jeigu dėl to susitariama šalių susitarimu ar tai numatyta darbo teisės normose;
- teisėto streiko laikas;
- priverstinės pravaikštos laikas;
- laikas visuomeninėms valstybinėms, piliečio ar kitoms pareigoms vykdyti;
- papildomas poilsio laikas tėvams, auginantiems vaikus;
- darbuotojų atstovavimą įgyvendinančių asmenų pareigų vykdymo laikas ir laikas jų mokymui ir švietimui;
- kiti įstatymų nustatyti laikotarpiai.

Darbo metai, už kuriuos suteikiamos kasmetinės atostogos, **prasideda nuo valstybės tarnautojo priėmimo į pareigas dienos**.

Į darbo metus, už kuriuos suteikiamos kasmetinės atostogos, įskaitomos **nemokamos atostogos iki dešimt darbo dienų per metus**. Į valstybės tarnautojo darbo metų laikotarpį, už kurį suteikiamos VTĮ 42 straipsnio 1 dalyje nustatytos kasmetinės minimalios atostogos, **įsiskaito tik dešimt darbo dienų nemokamų atostogų laikotarpis**, t. y. nuo vienuoliktosios nemokamų atostogų dienos darbo stažas kasmetinėms atostogoms gauti nesikaupia. Atkreiptinas dėmesys, kad apskaičiuojant valstybės tarnautojo kasmetinių atostogų trukmę į darbo stažą kasmetinėms atostogoms gauti, turėtų būti įtraukiamos tos nemokamos atostogos iki dešimt darbo dienų, kurios

buvo suteiktos valstybės tarnautojo darbo metais (jeigu valstybės tarnautojas yra priimtas į pareigas ne nuo sausio 1 dienos, jo darbo metai ir kalendoriniai metai nesutaps).

KASMETINIŲ ATOSTOGŲ SUTEIKIMAS PEREINAMUOJU LAIKOTARPIU (už 2018–2019 m. LAIKOTARPĮ)

VTĮ pakeitimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalis: Nepanaudotos valstybės tarnautojo kasmetinės atostogos, kurios valstybės tarnautojui priklausė iki šio įstatymo įsigaliojimo, suteikiamos pagal iki šio įstatymo įsigaliojimo galiojusį Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 36 straipsnį.

Pagal nuo 2019-01-01 įsigaliojusio VTĮ 42 straipsnį valstybės tarnautojui suteikiamos **22 darbo dienų trukmės kasmetinės minimalios atostogos**. Valstybės tarnautojui, vienam auginančiam vaiką (įvaikį) iki 14 metų arba neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 metų, taip pat valstybės tarnautojui, kuris pripažintas neįgaliuoju, suteikiamos **27 darbo dienų trukmės kasmetinės minimalios atostogos**.

Darbo metai, už kuriuos suteikiamos kasmetinės atostogos, vadovaujantis DK 127 straipsnio 3 dalimi, **prasideda nuo valstybės tarnautojo priėmimo į pareigas dienos** (pvz., jei valstybės tarnautojas priimtas į pareigas 2018-09-15, darbo metai, už kuriuos skaičiuojamos kasmetinės atostogos, yra 2018-09-15 – 2019-09-14), t. y. valstybės tarnautojų darbo metai nesutampa su kalendoriniais metais.

Valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymo (toliau – VTĮ pakeitimo įstatymas) 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, **kad nepanaudotos valstybės tarnautojo kasmetinės atostogos, kurios valstybės tarnautojui priklausė iki šio įstatymo įsigaliojimo, suteikiamos pagal iki šio įstatymo įsigaliojimo galiojusį VTĮ 36 straipsnį, t. y. kalendorinėmis dienomis**. Naujos redakcijos VTĮ nenustato galimybės kalendorines atostogų dienas perskaičiuoti į darbo dienas.

Vadovaujantis šiomis nuostatomis, už ankstesnius laikotarpius sukauptų ir nepanaudotų valstybės tarnautojo kasmetinių atostogų kalendorinės dienos negali būti perskaičiuojamos į darbo dienas – jos turi būti suteikiamos kalendorinėmis dienomis.

Taigi skaičiuojant kasmetines atostogas, pvz., už laikotarpį nuo **2018-09-15 iki 2019-09-14**, už laikotarpį nuo **2018-09-15 iki 2018-12-31** jos turi būti skaičiuojamos kalendorinėmis dienomis, o už laikotarpį nuo **2019-01-01 iki 2019-09-14** – darbo dienomis.

Jeigu valstybės tarnautojas iki 2018-12-31 jau pasinaudojo visomis jam priklausančiomis atostogomis už 2018–2019 m. laikotarpį kalendorinėmis dienomis, tai jos buvo suteiktos pagal galiojantį VTĮ (seną tvarką), kaip ir numato VTĮ pakeitimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalis, tad jokių perskaičiavimų atlikti nereikia, nes to nenumato teisės aktai.

Jeigu už 2018–2019 m. laikotarpį valstybės tarnautojui liko **dalis** nepanaudotų atostogų, tai ši dalis turėtų būti įvertinta pagal jau minėtą principą (atostogos iki 2018-12-31 turėtų būti skaičiuojamos kalendorinėmis dienomis, o nuo 2019-01-01 – darbo dienomis).

Jei valstybės tarnautojo tarnybos laikotarpis atostogoms gauti yra, pvz., 2018-10-01 – 2019-09-30 ir jeigu valstybės tarnautojas už 2018-10-01 – 2018-12-31 laikotarpį **išnaudojo daugiau kasmetinių kalendorinių dienų, negu jam priklausytų iki 2018-12-31** (pvz., 20 kalendorinių dienų), rekomenduojame darbo dienų skaičių, kiek jam priklausytų iki jo darbo metų pabaigos, t. y. iki 2019-09-30 apskaičiuoti pagal žemiau pateiktą pvz.:

PAVYZDYS

Tokiu atveju reikia apskaičiuoti, kiek kasmetinių kalendorinių atostogų dienų valstybės tarnautojui priklauso nuo 2018-10-01 iki 2018-12-31 ir kiek kasmetinių darbo dienų atostogų priklauso nuo 2019-01-01 iki 2019-09-30.

Jeigu valstybės tarnautojas už 2018-10-01 – 2018-12-31 išnaudojo daugiau kasmetinių kalendorinių dienų (pvz., 20 kalendorinių dienų), rekomenduojame suteiktų kasmetinių kalendorinių dienų perviršį, paverstą mėnesiais, minusuoti iš 2019-01-01 – 2019-09-30 atostogų laikotarpio:

- 1) apskaičiuojame, kiek kalendorinių dienų atostogų valstybės tarnautojui priklauso už vieną mėnesį (28 k. d. / 12 mėn. = 2,33 k. d. / mėn.);
- 2) apskaičiuojame, už kiek mėnesių valstybės tarnautojas išnaudojo kasmetinių atostogų kalendorinėmis dienomis (2,33 k. d. x 3 mėn. = 7 k. d.; 20 k. d. – 7 k. d. = 13 k. d. perviršis (arba 5,58 mėn. (13 k. d. / 2,33 k. d. / mėn.));
- 3) nustatome valstybės tarnautojo atostogų laikotarpį 2019 m. 9 mėn. (sausio 1 d. – rugsėjo 30 d.);
- 4) apskaičiuojame, kiek darbo dienų atostogų valstybės tarnautojui priklauso už vieną mėnesį (22 d. d. / 12 mėn. = 1,83 d. d. / mėn.);
- 5) apskaičiuojame valstybės tarnautojo atostogų likutį 2019 m. (9 mėn. – 5,58 mėn. = 3,42 mėn.; 3,42 mėn. x 1,83 d. d. = 6,26 d. d. ~ 7 d. d.).

Taigi, valstybės tarnautojui, kurio atostogų laikotarpis yra 2018-10-01 – 2019-09-30, išnaudojusiam 20 kalendorinių dienų kasmetinių atostogų 2018-10-01 – 2018-12-31 laikotarpiu, 2019-01-01 – 2019-09-30 priklausys 7 darbo dienos kasmetinių atostogų.

SVARBU !!!

VTĮ nėra nuostatų dėl atostogų apvalinimo, todėl jeigu suskaičiavus kasmetines atostogas iki 2018-12-31, pvz., gauname 12,3334 kalendorines dienas, tai, vadovaudamiesi teisės analogija, manytume, kad reikėtų taikyti 2016 m. rugsėjo 14 d. priimto DK patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. XII-2603 6 straipsnio 8 dalyje suformuluotą nuostatą, kad „ne visa atostogų diena skaičiuojama kaip visa atostogų diena“, ir valstybės tarnautojui suteikti 13 pilnų kalendorinių dienų. Analogišką apvalinimo taisyklę reikėtų taikyti ir skaičiuojant kasmetines atostogas darbo dienomis.

Atkreiptinas dėmesys, kad turėtų būti vengiama dvigubo apvalinimo (tiek kalendorinių dienų, tiek darbo dienų) ir atsižvelgiama į faktiškai apskaičiuotą atostogų trukmę. Atostogų likučius iki 2018 m. gruodžio 31 d. ir po 2019 m. sausio 1 d. rekomenduojame apvalinti taip: jei valstybės tarnautojui atostogų likučių suma iki 2018 m. gruodžio 31 d. ir po 2019 m. sausio 1 d. yra mažiau arba lygu 1 diena, atostogų likutis turėtų būti apvalinamas iki 1 darbo dienos, jei atostogų likučių suma yra daugiau kaip 1 diena– apvalinama iki 2 darbo dienų.

Atkreiptinas dėmesys, kad nuo 2019-01-01 **pasikeitė kasmetinių papildomų atostogų suteikimas**. Papildomų dienų suteikimas turi būti nustatomas pagal galiojančio VTĮ nuostatas, kurio 42 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad valstybės tarnautojui už kiekvienų 5 metų tarnybos stažą suteikiamos 3 darbo dienos kasmetinių papildomų atostogų, tačiau bendra kasmetinių atostogų trukmė negali būti ilgesnė kaip 37 darbo dienos. Iki 2018-12-31 po 3 kalendorines dienas buvo suteikiama po 8, 11, 14, 17, 20 metų valstybės tarnautojo tarnybos stažo, o nuo 2019-01-01 – po 3 darbo dienas po 5, 10, 15, 20, 25 metų valstybės tarnautojo tarnybos stažo, todėl atitinkamai turėjo būti perskaičiuotas papildomų dienų suteikimas valstybės tarnautojams, priklausomai nuo jų turimo tarnybos stažo.

Pvz., 2019-02-05 valstybės tarnautojui suėjo 5 metų tarnybos stažas, todėl jam nuo 2019-02-06 prie minimalių atostogų (22 d. d.) turi būti pridedamos 3 darbo dienos kasmetinių papildomų atostogų.

APMOKĖJIMAS IR KOMPENSAVIMAS UŽ KASMETINES ATOSTOGAS

Apmokėjimas ir kompensavimas už kasmetines atostogas reglamentuotas DK. Kasmetinių atostogų laiku valstybės tarnautojui paliekamas jo vidutinis darbo užmokestis (atostoginiai).

Kasmetinių atostogų laikotarpiu valstybės tarnautojui garantuojamas jo vidutinis darbo užmokestis apskaičiuojamas vadovaujantis **Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. 496 patvirtintu Vidutinio darbo užmokesčio skaičiavimo tvarkos aprašu** (toliau – Vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimo tvarkos aprašas).

Vadovaujantis DK 130 straipsniu, atostoginiai išmokami ne vėliau kaip **paskutinę darbo dieną** prieš kasmetinių atostogų pradžią. Valstybės tarnautojo atskiru prašymu, suteikus kasmetines atostogas, atostoginiai mokami įprasta darbo užmokesčio mokėjimo tvarka.

Jeigu darbdavys **uždelsė atsiskaityti** už kasmetines atostogas, laikotarpis, kurį buvo uždelsta atsiskaityti, pridedamas prie kitų kasmetinių atostogų, jeigu valstybės tarnautojas pateikė prašymą per pirmas tris darbo dienas po kasmetinių atostogų.

Pagal DK 127 straipsnio 6 dalį, kasmetines atostogas **pakeisti pinigine kompensacija draudžiama**, išskyrus darbo santykių pasibaigimą, kai darbuotojui sumokama kompensacija už nepanaudotas visos trukmės kasmetines atostogas ar jų dalį, su šio straipsnio 5 dalyje nustatytais apribojimais.

APRIBOJIMAI PASINAUDOTI KASMETINĖMIS ATOSTOGOMIS

Valstybės tarnautojai, iki DK įsigaliojimo (2017-07-01) turintys nepanaudotų kasmetinių atostogų daugiau kaip už trejus darbo metus, turi jas išnaudoti **iki 2020 m. liepos 1 d.**, kitaip jas praras. Po 2020-07-01 valstybės tarnautojai savo sukauptomis kasmetinėmis atostogomis galės pasinaudoti (ar gauti už jas kompensaciją) vadovaujantis DK 127 straipsnio 5 dalyje nustatytais apribojimais.

Lietuvos Respublikos darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 6 straipsnio 8 dalis:

Darbuotojai, iki DK įsigaliojimo turintys nepanaudotų kasmetinių atostogų daugiau kaip už trejus darbo metus, turi teisę jas išnaudoti iki 2020 m. liepos 1 d.

DK 127 straipsnio 5 dalis:

Teisė pasinaudoti visomis ar dalimi kasmetinių atostogų (arba gauti pinigine kompensaciją už jas) prarandama praėjus trejiems metams nuo kalendorinių metų, kuriais buvo įgyta teisė į visos trukmės kasmetines atostogas, pabaigos, išskyrus atvejus, kai valstybės tarnautojas faktiškai negalėjo jomis pasinaudoti.

Pagal DK 127 straipsnio 5 dalį darytina išvada, kad tais atvejais, kai valstybės tarnautojas **faktiškai negalėjo** pasinaudoti kasmetinėmis atostogomis, aptarti ribojimai jam neturėtų būti taikomi, pvz. valstybės tarnautojas kelis metus negalėjo pasinaudoti kasmetinėmis atostogomis dėl ligos, tikslinių atostogų, kitų objektyvių priežasčių, taip pat tais atvejais, kai valstybės tarnautojas teikė prašymą dėl kasmetinių atostogų suteikimo, tačiau darbdavys šio prašymo netenkino. Dokumentai, kuriais galėtų būti grindžiama, kodėl daugiau kaip trejus metus valstybės tarnautojas faktiškai galėjo ar negalėjo pasinaudoti jam priklausančiomis kasmetinėmis atostogomis, priklauso nuo faktinių aplinkybių. Pvz., tokiais dokumentais galėtų būti valstybės tarnautojo nedarbingumo pažymėjimas, darbdavio įsakymas dėl tikslinių atostogų suteikimo ir pan. Jei valstybės tarnautojas dirbo, tačiau neišreiškė noro pasinaudoti kasmetinėmis atostogomis, jam taikytini DK 127 straipsnio 5 dalyje nustatyti apribojimai.

Pažymėtina, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 6 straipsnio 8 dalies nuostatomis **trejų metų apribojimas išnaudoti sukauptas atostogas** nebus taikomas iki 2020 m. liepos 1 d.

Pateikiame Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuomonę dėl nepanaudotų kasmetinių atostogų panaudojimo nustatytų apribojimų, kuri manytume, padės už įstaigos personalo tvarkymą atsakingiems asmenims sprendžiant valstybės tarnautojų nepanaudotų kasmetinių atostogų suteikimo klausimus, taip pat klausimus, susijusius su dokumentų pateikimu/nepateikimu dėl aplinkybių, pagrindžiančių, kad valstybės tarnautojas faktiškai negalėjo pasinaudoti savo kasmetinėmis atostogomis bei darbdavio priimto sprendimo, kad konkrečiam tarnautojui nebūtų taikomi Įstatyme ir DK 127 straipsnio 5 dalyje nustatyti trejų metų ribojimai išnaudoti sukauptas atostogas, šių ribojimų termino pratęsimo bei priimto sprendimo įforminimo.

„Lietuvos Respublikos darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 6 straipsnio 8 dalyje nurodyta, kad darbuotojai, iki Lietuvos Respublikos darbo kodekso įsigaliojimo turintys nepanaudotų kasmetinių atostogų daugiau kaip už trejus darbo metus, turi teisę jas išnaudoti iki 2020 m. liepos 1 d. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad dėl trejų metų termino susitarė socialiniai partneriai derėdamiesi dėl DK nuostatų, o taip pat į tai, kad buvo treji metai (nuo 2017 m. liepos 1 d.), tam, kad būtų išnaudotos už ankstesnį laikotarpį nepanaudotas atostogas. Taip pat paminėtina, kad DK 128 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kasmetinės atostogos turi būti suteikiamos bent kartą per darbo metus. Kasmetinių atostogų tikslas – atkurti darbuotojo darbingumą, todėl įstatymas nustato abiejų šalių pareigą (darbuotojo – pasinaudoti, o darbdavio – suteikti) kasmetines atostogas bent vieną kartą per darbo metus. Todėl paprastai tokių atvejų, kai darbuotojas turi sukauptų kasmetinių atostogų daugiau kaip už trejus darbo metus, neturėtų būti.

*Paminėtina, kad po 2020 m. liepos 1 d. bus prarandamos ne tik atostogų dienos, bet ir kompensacija už atostogų dienas, viršijančias trejų metų laikotarpį. **Taigi darbuotojas turi teisę išnaudoti visas sukauptas kasmetines atostogas ar gauti už jas kompensaciją iki 2020 m. liepos 1 d. Po to darbuotojas galės pasinaudoti sukauptomis kasmetinėmis atostogomis ar gauti už jas kompensaciją vadovaujantis DK 127 straipsnio 5 dalyje nustatytais apribojimais.***

*Vadovaudamiesi aukščiau išdėstytomis nuostatomis VDI Darbo teisės skyriaus specialistai teikia konsultaciją, jog pagal DK 128 straipsnio 2 dalį, už **pirmuosius darbo metus** visos kasmetinės atostogos paprastai suteikiamos išdirbus bent pusę darbo metams tenkančių darbo dienų skaičiaus, taigi darbuotojo teisė pasinaudoti kasmetinėmis atostogomis (ar gauti kompensaciją už jas) už pirmuosius darbo metus užtikrinama tais kalendoriniais metais, kada jis pradėjo dirbti ir išdirbo pusę darbo metams tenkančių darbo dienų skaičių, ir, jiems pasibaigus, dar trejus kalendorinius metus. Pvz., darbuotojas pradėjo dirbti 2019-02-01, teisė pasinaudoti neišnaudotomis atostogomis už pirmuosius darbo metus būtų prarandama po šių kalendorinių metų ir dar kitų trejų kalendorinių metų, t. y. 2023 sausio 1 d. Tačiau, jeigu darbuotojas pradėjo dirbti, pvz., 2019-10-01, jis bus išdirbęs pusę darbo metams tenkančių darbo dienų skaičiaus 2020 m. balandžio mėnesį, todėl teisė pasinaudoti neišnaudotomis atostogomis už pirmus darbo metus būtų prarandama po šių kalendorinių metų ir dar kitų trejų kalendorinių metų, t. y. 2024 sausio 1 d.*

Už **antrus ir vėlesnius darbo metus** teisės pasinaudoti kasmetinėmis atostogomis (ar gauti kompensaciją už jas) užtikrinama tais kalendoriniais metais, kai **prasadėjo** darbuotojo darbo metai, už kuriuos suteikiamos kasmetinės atostogos ir, jiems pasibaigus, dar trejus kalendorinius metus. Pvz., darbuotojas pradėjo dirbti 2019-02-01, teisė pasinaudoti neišnaudotomis atostogomis už 2020-2021 darbo metus būtų prarandama po 2020 kalendorinių metų pabaigos ir dar kitų trejų kalendorinių metų, t. y. 2024 sausio 1 d.

Atkreipiame Jūsų dėmesį, jei darbuotojas negalėjo pasinaudoti kasmetinėmis atostogomis dėl laikinojo nedarbingumo, dėl vaiko priežiūros atostogų ar dėl darbdavio veiksmų, šio ribojimo terminas turi būti pratęsiamas. Pažymime, jog DK bei kiti norminiai darbo teisės aktai nenumato, kokie turi būti pateikiami dokumentai, kad pagrįstų faktą, jog darbuotojas faktiškai negalėjo pasinaudoti kasmetinėmis atostogomis. VDI specialistų nuomone, **kiekviena situacija yra individuali ir kiekvienu konkrečiu atveju dėl dokumentų pagrįstumo bei tinkamumo galėtų spręsti darbdavys**. Pvz., kai darbuotojas negalėjo pasinaudoti kasmetinėmis atostogomis dėl darbdavio veiksmų, galėtų būti pateikiami darbdavio įsakymai dėl atsisakymo suteikti kasmetinės atostogas ar pan. Paminėtina, kad darbdaviui nėra nustatytos pareigos raštu įforminti sprendimą, jog konkrečiam darbuotojui negalėjo pasinaudoti jam priklausančiomis kasmetinėmis atostogomis, tačiau toks sprendimas galėtų būti įforminamas raštu.

Informuojame, kad konsultacijas bei aktualią informaciją **dėl DK** galite rasti internetiniame puslapyje www.vdi.lt skiltyje „DUK“.

SVARBU !!!

Valstybės tarnautojai, iki DK įsigaliojimo (2017-07-01) turintys nepanaudotų kasmetinių atostogų daugiau kaip už trejus darbo metus, turi jas išnaudoti iki 2020 m. liepos 1 d. pvz., jei valstybės tarnautojas už 2015-2016 m. laikotarpį turi nepanaudotų 20 kalendorinių dienų kasmetinių atostogų, turi jas išnaudoti iki 2020-07-01, kitaip jas praras. Po to valstybės tarnautojai galės pasinaudoti sukauptomis kasmetinėmis atostogomis ar gauti už jas kompensaciją vadovaujantis DK 127 straipsnio 5 dalyje nustatytais apribojimais.

Jeigu valstybės tarnautojas **faktiškai negalėjo** pasinaudoti kasmetinėmis atostogomis, aptarti atostogų ribojimai jam neturėtų būti taikomi, tačiau valstybės tarnautojas turėtų nurodyti faktines aplinkybes, dėl kurių jis negalėjo pasinaudoti jam priklausančiomis kasmetinėmis atostogomis. Kiekviena situacija yra individuali ir kiekvienu konkrečiu atveju sprendimą dėl to, kad konkretus valstybės tarnautojas negalėjo pasinaudoti jam priklausančiomis kasmetinėmis atostogomis turėtų priimti asmuo, priimančias į pareigas.

27 DARBO DIENŲ KASMETINIŲ MINIMALIŲ ATOSTOGŲ SUTEIKIMAS VALSTYBĖS TARNAUTOJUI, VIENAM AUGINANČIAM VAIKĄ

Valstybės tarnautojui, vienam auginančiam vaiką (įvaikį) iki 14 metų arba neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 metų, suteikiamos **27 darbo dienų** kasmetinės minimalios atostogos.

Sprendžiant, koks valstybės tarnautojas laikytinas „vienu auginančiu vaiką“, rekomenduotina vadovautis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato 2003 m. gruodžio 29 d. nutarimo Nr. 44 „Dėl Darbo kodekso normų, reglamentuojančių darbo sutarties nutraukimą darbdavio iniciatyva, kai nėra darbuotojo kaltės (DK 129 straipsnio (iki 2017-01-01 DK galiojusi redakcija), taikymo teismų praktikoje“ 12.2 punkte pateiktu išaiškinimu, jog „darbuotojais, kurie vieni augina vaikus (įvaikius) iki šešiolikos metų amžiaus ir šiuo pagrindu pagal DK 135 straipsnio 1 dalies 2 punktą (iki 2017-01-01 galiojusi redakcija) turi pirmenybės teisę būti palikti dirbti darbuotojų skaičiaus mažinimo atveju, yra pripažįstami darbuotojai, kurie faktiškai vieni augina vaiką (vaikus) ar įvaikį (įvaikius) iki šešiolikos metų amžiaus (pavyzdžiui, yra našlys (našlė), vieniša motina (įmotė), kitas vaiko tėvas (įtėvis) atlieka laisvės atėmimo bausmę ar jam neterminuotai arba terminuotai apribota tėvų valdžia, santuoka yra nutraukta ar gyvena

skyrium ir teismo sprendimu vaiko (įvaikio) gyvenamoji vieta yra nustatyta su juo, kt.). **Šis sąrašas nėra baigtinis, nes praktikoje gali būti ir kitų situacijų, kai darbuotojas bus laikomas faktiškai vienas auginantis vaiką.** DK 135 straipsnio 1 dalies 2 punktas (*iki 2017-01-01 DK galiojusi redakcija*) taikomas ir įstatyminio globėjo (rūpintojo) atžvilgiu. **Šios teisės normos taikymui neturi reikšmės, ar darbuotojas vienas išlaiko auginamą vaiką, ar kitas vaiko tėvas taip pat vykdo pareigą materialiai išlaikyti nepilnametį vaiką.”**

Lietuvos Vyriausiasis administracinis teismas 2010 m. kovo 30 d. nutartyje (administracinė byla Nr. A143 – 531/2010) konstatavo, kad sprendžiant klausimą, ar asmuo vienas augina vaiką, būtina analizuoti ir aiškinti konkrečią vaiko faktinio auginimo situaciją. Šioje byloje kolegija taip pat pažymi, kad vaiko auginimo sampratai yra būdingi nuolatinumo ir nepertraukiamumo aspektai. Šie aspektai visiškai realizuojami tik turint pastovų psichologinį ir socialinį kontaktą su vaiku. Todėl kito, atskirai nuo vaiko gyvenančio, tėvo pareigų dalyvauti auklėjant ir išlaikant vaiką (CK 3.165, 3.170 str.) vykdymas nėra pakankamas pagrindas pripažinti, kad jis (atskirai gyvenantis vienas iš vaiko tėvų) augina savo vaiką aptariamų materialinės teisės normų (DK 135 str. 1 d. 2 p. ir 166 str. 2 d. 2 p. (*iki 2017-01-01 galiojusi redakcija*)) taikymo prasme.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2009 m. balandžio 6 d. sprendime (administracinė byla Nr. I-1002-121/2009) padarė išvadą, kad **aplinkybė „vienas (viena) augina vaiką“ yra vertinamoji ir priklauso nuo konkrečiu metu nustatytų faktų**, t. y. darbdavio pareiga suteikti pailgintas kasmetines atostogas nėra permanentinė, aplinkybėms pasikeitus, sprendimas suteikti (nesuteikti) pailgintas atostogas gali kiti.

SVARBU !!!

Atsižvelgdami į išdėstytas nuostatas bei paminėtą teisminę praktiką, manytume, kad kiekviena įstaiga turėtų vertinti ir analizuoti valstybės tarnautojo, pateikusio prašymą dėl 27 darbo dienų kasmetinių minimalių atostogų suteikimo, konkrečią vaiko faktinio auginimo situaciją ir pagal faktines aplinkybes priimti atitinkamą sprendimą.

Įstatymų leidėjas nustatė **dvi alternatyvias būtinąsias sąlygas** tam, kad valstybės tarnautojas turėtų teisę gauti įstatymo nustatytas 27 darbo dienų kasmetines minimalias atostogas, t. y. valstybės tarnautojas turi:

- vienas auginti vaiką iki keturiolikos metų;
- arba vienas auginti neįgalų vaiką iki aštuoniolikos metų.

Tais atvejais, **kai minimos garantijos baigiasi**, valstybės tarnautojui 27 darbo dienų kasmetinės minimalios atostogos turėtų būti suteikiamos **proporcingai** už laikotarpį skaičiuojant nuo darbo metų pradžios iki teisės į 27 darbo dienų kasmetines minimalias atostogas pasibaigimo (pvz., jeigu valstybės tarnautojui kasmetinės atostogos skaičiuojamos už darbo metus nuo 2019 m. sausio 7 d. iki 2020 sausio 6 d. ir jo vaikui 2019 m. rugsėjo 24 d. sukanka 14 metų, tai jam kasmetinės atostogos nuo 2019 m. sausio 7 d. iki 2019 m. rugsėjo 24 d. imtinai turėtų būti skaičiuojamos nuo 27 darbo dienų, o nuo minimos garantijos pasibaigimo, likusiai darbo metų daliai – nuo 2019 m. rugsėjo 25 d. iki 2020 m. sausio 6 d., už kurią valstybės tarnautojui būtų suteikiamos kasmetinės minimalios atostogos – proporcingai turėtų būti skaičiuojamos 28 kalendorinių dienų kasmetinės minimalios atostogos).

Pažymėtina, kad kasmetinių minimalių atostogų trukmei neturi įtakos laikas, nuo kada valstybės tarnautojui būtų suteiktos kasmetinės minimalios atostogos. Šiuo aspektu **svarbus proporcingumo principas** apskaičiuojant kasmetinių minimalių atostogų trukmę **iki teisės į 27 darbo dienų kasmetines minimalias atostogas pasibaigimo ir po šios teisės pasibaigimo**, kai valstybės tarnautojui turi būti skaičiuojamos 22 darbo dienų kasmetinės minimalios atostogos.

KASMETINĖS PAPILDOMOS ATOSTOGOS UŽ TARNYBOS STAŽĄ

VTĮ 42 str. 2 d.: Valstybės tarnautojui už kiekvienų 5 metų tarnybos stažą suteikiamos 3 darbo dienos kasmetinių papildomų atostogų, tačiau bendra kasmetinių atostogų trukmė negali būti ilgesnė kaip 37 darbo dienos.

Teisė į **kasmetinių atostogų papildomas darbo dienas** valstybės tarnautojui atsiranda nuo tos dienos, kai jis įgyja 5 metų ar atitinkamai didesnę valstybės tarnybos stažą. Atitinkamas skaičius kasmetinių atostogų papildomų darbo dienų pradedamas skaičiuoti **kitą dieną nuo tos dienos, kai atsiranda teisinis pagrindas** – įgyja 5 metų ar atitinkamai didesnę tarnybos stažą.

Valstybės tarnautojams, turintiems **didesnę kaip penkerių metų** tarnybos Lietuvos valstybei stažą, papildomos 3 darbo dienų kasmetinės atostogos, už **kiekvienų paskesnių penkių metų** tarnybos stažą turi būti suteikiamos **tais darbo metais, kai atsiranda teisinis pagrindas**, t. y. kai valstybės tarnautojui sueina 5 metų tarnybos stažas, arba 6 papildomos dienos, kai sueina 10 metų tarnybos stažas ir atitinkamai t. t.

Kasmetinės 3 (ar atitinkamai daugiau) darbo dienų papildomos atostogos suteikiamos už kiekviena darbu metus (t. y. teisę į 3 dienų papildomas atostogas valstybės tarnautojas turi šeštais tarnybos metais, taip pat septintais, aštuntais, devintais ir dešimtais tarnybos metais; teisę į 6 dienų papildomas atostogas – vienuoliktais, dvyliktais, tryliktais, keturioliktais ir penkioliktais tarnybos metais ir t. t.), kai yra įgytas 5 metų ar atitinkamai ilgesnis tarnybos stažas.

Kasmetinės 3 darbo dienų papildomos atostogos gali būti pridedamos tik prie tų kasmetinių minimaliųjų atostogų, kurios suteikiamos už tuos darbo metus ar jų periodą, kurie sutampa su valstybės tarnautojo tarnybos laikotarpiu, kuomet valstybės tarnautojui suėjo įstatyme nustatytas būtinas tarnybos stažas papildomoms kasmetinėms atostogoms gauti.

Kasmetinės atostogos turi būti suteikiamos **bent kartą per darbo metus**. Taigi atostogos suteikiamos už kiekviena darbu metus, t. y. **už dvylikos mėnesių laikotarpį**. Kasmetinės papildomos atostogos pridedamos prie kasmetinių minimaliųjų atostogų ir gali būti šalių susitarimu suteikiamos kartu arba atskirai. Šalims nesutarus, šios atostogos suteikiamos kartu.

Valstybės tarnautojams skaičiuojant kasmetinių papildomų atostogų suteikimui aktualų tarnybos Lietuvos valstybei stažą, reikia vadovautis **VTĮ 47 straipsnio** nuostatomis.

KASMETINIŲ ATOSTOGŲ SUTEIKIMAS ĮSPĖJIMO APIE PAREIGYBĖS PANAIKINIMĄ LAIKOTARPIU

Valstybės tarnautojams suteikiant kasmetines atostogas **įspėjimo apie pareigybės panaikinimą laikotarpiu**, turėtų būti sistemiškai taikomos ir **VTĮ 49 straipsnio 1 dalies bei 51 straipsnio 5 dalies nuostatos**:

- **VTĮ 49 straipsnio 1 dalyje** nustatyta, kad karjeros valstybės tarnautojas, kurio pareigybė naikinama, jo sutikimu paskiriamas į kitas lygiavertes karjeros valstybės tarnautojo pareigas, o jeigu tokių pareigų nėra ir valstybės tarnautojas sutinka, – į žemesnes pareigas. Jeigu iki pareigybės panaikinimo karjeros valstybės tarnautojas į kitas pareigas nepaskiriamas, jis iš pareigų atleidžiamas. Valstybės tarnautojui apie pareigybės panaikinimą turi būti pranešta raštu ne vėliau kaip prieš vieną mėnesį iki pareigybės panaikinimo. Asmeniui, kuriam iki teisės gauti visą senatvės pensiją liko mažiau kaip 5 metai, šis įspėjimo terminas dvigubinamas, o neįgaliajam, moteriai ir (ar) vyrui, auginantiems vaiką (įvaikį) iki 14 metų, moteriai ir (ar) vyrui, auginantiems neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 metų, asmeniui, kuriam iki teisės gauti visą senatvės pensiją liko mažiau kaip 2 metai, – trigubinamas. Nėščiai moteriai (kai valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga likviduojama) apie pareigybės panaikinimą turi būti pranešta raštu ne vėliau kaip prieš 4 mėnesius iki pareigybės panaikinimo.
- **VTĮ 51 straipsnio 5 dalyje** nustatyta, kad valstybės tarnautojas negali būti iš pareigų atleistas laikinojo nedarbingumo laikotarpiu ir atostogų metu, išskyrus šio straipsnio 1 dalies 1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 16 ir 18 punktuose nurodytus atvejus.

Valstybės tarnautojai įspėjimo apie pareigybės panaikinimą laikotarpiu **gali būti išleidžiami atostogų** bei šis laikotarpis įskaitomas į įspėjimo dėl pareigybės panaikinimo laikotarpį.

Minėti santykiai sureguliuoti VTĮ nuostatomis, todėl DK 64 straipsnio 4 dalies nuostata (nustatanti, kad jeigu darbuotojas įteikto įspėjimo termino pabaigos metu yra laikinai nedarbingas, yra išėjęs suteiktų atostogų, įspėjimo termino pabaiga nukeliama iki laikinojo nedarbingumo ar atostogų pabaigos) **netaikoma valstybės tarnautojams**.

KASMETINIŲ ATOSTOGŲ SUTEIKIMAS VALSTYBĖS TARNAUTOJĄ PERKĖLUS Į KITAS PAREIGAS ESANT TARNYBINEI BŪTINYBEI

Pagal VTĮ 21 straipsnio 5 dalies nuostatas, karjeros valstybės tarnautoją į pareigas priimančias asmuo turi teisę jį laikinai perkelti į kitas karjeros valstybės tarnautojo pareigas kitoje valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje, esančioje toje pačioje arba kitoje gyvenamojoje vietovėje, kai yra tarnybinė būtinybė ir institucijų ar įstaigų vadovai šį klausimą suderina. Tačiau įstatymas nereglamentuoja kasmetinių atostogų suteikimo šiais atvejais.

Valstybės tarnautoją perkėlus į kitas karjeros valstybės tarnautojo pareigas valstybės tarnybos santykiai nenutrūksta, todėl valstybės tarnautojui turi būti užtikrinamos visos socialinės garantijos. Todėl manytina, kad karjeros valstybės tarnautoją laikinai perkėlus į kitas karjeros valstybės tarnautojo pareigas, **valstybės tarnautojui naujojoje įstaigoje turi būti suteikiamos kasmetinės atostogos, įgytos ir už laikotarpį iki perkėlimo į šią įstaigą**.

KASMETINIŲ ATOSTOGŲ PERKĖLIMAS IR SUTEIKIMAS DALIMIS

Sistemiškai vertinant DK nuostatas, valstybės tarnautojas **turi teisę prašyti atostogas suteikti dalimis**, o darbdavys **turi teisę sutikti arba atsisakyti valstybės tarnautojui kasmetines atostogas suteikti dalimis**.

Už antruosius ir paskesnius darbo metus kasmetinės atostogos suteikiamos bet kuriuo darbo metų laiku pagal kasmetinių atostogų suteikimo eilę. Tokia eilė sudaroma kolektyvinėje sutartyje ar darbdavio ir darbo tarybos susitarime, ar kitose darbo teisės normose numatyta tvarka nuo birželio 1 dienos iki kitų metų gegužės 31 dienos, jeigu juose nenustatoma kitaip.

Jeigu valstybės tarnautojas **negali pasinaudoti** kasmetinėmis atostogomis pagal jų tikslinę paskirtį, nes yra laikinai nedarbingas ar naudojasi teise į tikslines atostogas, ar jam suteikiamos nemokamos atostogos, jau suteiktos kasmetinės atostogos tam laikotarpiui **perkeliamos**. Jeigu šios aplinkybės atsirado iki kasmetinių atostogų pradžios, **kasmetinių atostogų pradžia nukeliama**, tačiau **ne ilgiau kaip iki suteiktų kasmetinių atostogų pabaigos**. Jeigu šios aplinkybės atsirado naudojantis kasmetinėmis atostogomis, darbuotojo nepanaudotos kasmetinės atostogos jam suteikiamos **kitu šalių susitartu laiku**, tačiau tais pačiais darbo metais. **Valstybės tarnautojo prašymu** pratęstų kasmetinių atostogų dalis gali būti **perkelta ir pridėta prie kitų darbo metų kasmetinių atostogų**.

Rekomenduotina **kasmetinių atostogų suteikimo tvarką nustatyti įstaigos lokalinuose dokumentuose**, su kuriais valstybės tarnautojai turi būti pasirašytinai supažindinti. Minima tvarka turi nepažeisti DK nuostatų, reglamentuojančių kasmetinių atostogų suteikimą bei atitikti protingumo, sąžiningumo ir teisingumo principus.

Siūlomoje tvarkoje turėtų būti numatyta valstybės tarnautojų kasmetinių atostogų įforminimo tvarka, eilės sudarymo tvarka, įtvirtinant joje valstybės tarnautojų pirmenybės teisę pasirinkti kasmetines atostogas, taip pat kasmetinių atostogų perkėlimo detali tvarka.

Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotą praktiką darbuotojas turi teisę į kasmetines atostogas, o darbdavys – pareigą suteikti jas tais pačiais darbo metais, už kuriuos atostogos yra suteikiamos. Kiekvienoje konkrečioje situacijoje ši darbuotojo teisė ir atitinkama darbdavio pareiga įgyvendinamos šalių susitarimu. Reikalavimas susitarti dėl darbuotojo teisės į kasmetines atostogas įgyvendinimo tvarkos įstatyme įtvirtintas siekiant maksimaliai suderinti neretai besikertančius darbo sutarties šalių interesus (darbuotojo – pasirinkti atostogas norimos trukmės (pvz., dalimis) ir jam patogiu laiku, darbdavio – tinkamai organizuoti darbo procesą, kad dėl darbuotojų atostogų nenukentėtų įmonės ar įstaigos veiklos efektyvumas).

Įstatymų leidėjas nereglamentuoja į kiek dalių kasmetinės atostogos gali būti skaidomos, tačiau nustato vienintelį reikalavimą – kad **bent viena iš kasmetinių atostogų** (nesvarbu kuri dalis būtų – pirmoji, antroji ir pan.) **dalių negali būti trumpesnė kaip dešimt darbo dienų** arba ne mažiau kaip dvylika darbo dienų (jeigu dirbama šešias darbo dienas per savaitę), **o jeigu darbo dienų per savaitę skaičius yra mažesnis arba skirtingas, atostogų dalis negali būti trumpesnė kaip dvi savaitės**. Taigi, šis reikalavimas taikytinas tik vienai valstybės tarnautojo kasmetinių atostogų daliai. Minimo imperatyvaus reikalavimo darbo teisinių santykių šalys negali pakeisti. Teoriškai tai reikštų, kad likusi atostogų dalis galėtų būti suteikiama nors po vieną dieną. Įstatymų leidėjas nedetalizuoja 10 darbo dienų kasmetinių atostogų struktūros, t. y. ar į minimą trukmę turi įeiti tik tiems darbo metams priklausančios kasmetinių atostogų dienos, ar ji gali būti sudaryta ir iš šiems darbo metams priklausančių kasmetinių atostogų dalies ir / ar iš likusių praėjusių darbo metų nepanaudotų kasmetinių atostogų dalies.

Siūlomoje kasmetinių atostogų suteikimo tvarkoje turi būti numatyta, kaip yra įgyvendinama darbdavio pareiga suteikti valstybės tarnautojui kasmetines atostogas, jei dėl subjektyvių priežasčių valstybės tarnautojas per savo darbo metus nesinaudoja teise į kasmetines atostogas, bei darbdavio reikalavimu atsisako suderinti savo kasmetinių atostogų laiką. Šiuo atveju siūloma numatyti darbdaviui teisę pačiam savo nuožiūra nustatyti šiam valstybės tarnautojo kasmetinių atostogų laiką, bei tai patvirtinti savo lokaliniais teisės aktais ir su jais jį pasirašytinai supažindinti.

ATŠAUKIMAS IŠ KASMETINIŲ ATOSTOGŲ

DK nereguliuoja atšaukimo iš kasmetinių atostogų tvarkos, tačiau tai nereiškia, kad toks atšaukimas negalimas arba draudžiamas. Atsižvelgiant į konkrečios situacijos aplinkybes, vadovaujantis protingumo kriterijais, **atšaukimas iš kasmetinių atostogų galimas šalių susitarimu**. Taip pat, vadovaujantis DK 24 straipsnio 1 dalies nuostata, kuri įtvirtina, jog įgyvendindami savo teises ir vykdydami pareigas, darbdaviai ir darbuotojai privalo veikti sąžiningai, bendradarbiauti, nepiktnaudžiauti teise, **atšaukimo iš atostogų procedūros ir atvejai gali būti reglamentuoti įstaigos vidaus teisės aktuose**.

APMOKĖJIMAS UŽ NEPANAUDOTAS KASMETINES ATOSTOGAS

Atsižvelgiant į tai, kad valstybės tarnautojams už kasmetines atostogas (taip pat išmokant pinigine kompensaciją už nepanaudotas kasmetines atostogas atleidimo atveju) mokama pagal DK nuostatas, o **DK numato apmokėjimą darbo dienomis**, tai mokant pinigine kompensaciją už nepanaudotas kasmetines atostogas **valstybės tarnautojui nepanaudotų kasmetinių atostogų dienų skaičius kalendorinėmis dienomis turėtų būti perskaičiuojamas į darbo dienas (7 k. d. – 5 d. d. (jeigu dirbama 5 dienas per savaitę), 7 k. d. – 6 d. d. (jeigu dirbama 6 dienas per savaitę))** ir už šias dienas mokant jo vidutinį darbo užmokestį.

III. TIKSLINIŲ ATOSTOGŲ SUTEIKIMAS

NEMOKAMOS ATOSTOGOS

VTĮ 45 str. 1 d. Nemokamos atostogos iki 3 mėnesių per vienus darbo metus dėl šeiminių ar kitų aplinkybių gali būti suteikiamos valstybės tarnautojui į pareigas priimančio asmens ir valstybės tarnautojo susitarimu.

2 d. Darbo kodekse nustatytais pagrindais (DK 137 str. 1 d. 1-5 p.) nemokamos atostogos suteikiamos valstybės tarnautojo prašymu.

Nemokamų atostogų dėl šeimyninių aplinkybių ar kitų aplinkybių valstybės tarnautojui į pareigas priėmusio asmens ir valstybės tarnautojo susitarimu dažnumas per vienus darbo metus neribojamas, ribojama bendra nemokamų atostogų trukmė per vienus darbo metus – iki 3 mėnesių.

Valstybės tarnautojo ir jį į pareigas priėmusio asmens susitarimu gali būti suteikiamos nemokamos atostogos **daugiau nei vieną kartą per kalendorinius metus, tačiau maksimalus nemokamų atostogų laikotarpis per vienus darbo metus negali viršyti 3 mėnesių**.

Nemokamos atostogos iki 3 mėnesių dėl šeimyninių aplinkybių ar kitų aplinkybių gali būti suteikiamos ir valstybės tarnautojui, kuris **nėra panaudojęs jam priklausančių kasmetinių atostogų**.

VTĮ nedetalizuoja, kada ir dėl kokių šeimyninių ar kitų aplinkybių gali būti suteikiamos nemokamos atostogos. Tokia dispozityvi norma reiškia, kad valstybės tarnautojas **turi teisę prašyti**, o jį į pareigas priėmęs asmuo **turi teisę sutikti arba atsisakyti suteikti** tokias atostogas.

Vadovaujantis VTĮ 45 straipsnio 2 dalimi, DK 137 straipsnio 1 dalyje nustatytais atvejais darbdavys privalo tenkinti valstybės tarnautojo prašymą suteikti ne trumpesnės, negu prašo valstybės tarnautojas, trukmės nemokamas atostogas.

Nemokamos atostogos yra skaičiuojamos kalendorinėmis dienomis, ir tuo atveju, jei į jų trukmę patenka DK 123 straipsnyje nustatytos šventinės dienos, ar nemokamų atostogų laikotarpiu valstybės tarnautojas tampa nedarbingu, tai **ties šventinės dienos, tiek ligos laikotarpis įsiskaičiuoja į nemokamų atostogų trukmę**, t. y. nemokamos atostogos nei šventinėmis dienomis nei ligos laikotarpiu nepailgėja.

Prašant nemokamų atostogų ir jas suteikiant reikėtų atsižvelgti į DK 24 straipsnio 1 dalies nuostatas: darbdaviai ir darbuotojai privalo veikti sąžiningai, bendradarbiauti, nepiktnaudžiauti teise.

ATOSTOGOS KVALIFIKACIJAI TOBULINTI

Kvalifikacijos tobulinimu gali būti laikomas mokymasis aukštesiose mokyklose, stažuotės užsienyje, disertacijos rašymas, siekiant įgyti mokslų daktaro laipsnį, vadovėlių rašymas ir t.t. Šiuo atveju valstybės tarnautojui paliekamos jo eitos pareigos, tačiau jam nustatytas darbo užmokestis nemokamas.

Valstybės tarnautojas savo prašyme dėl atostogų suteikimo turi nurodyti konkrečias atostogų priežastis, taip pat pateikti pažymą ar kitą dokumentą, įrodantį tam tikrų aplinkybių, suteikiančių teisę prašyti šių atostogų, buvimą.

Atostogos kvalifikacijai tobulinti valstybės tarnautojui gali būti suteiktos ne dažniau kaip vieną kartą per penkerius metus, t. y. valstybės tarnautojas toje valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje kartą pasinaudojęs atostogomis kvalifikacijai tobulinti, nepriklausomai nuo šių atostogų trukmės, **kitą kartą jomis gali pasinaudoti ne anksčiau kaip po penkerių metų**.

Kai valstybės tarnautojas, pasinaudojęs atostogomis kvalifikacijai tobulinti vienoje įstaigoje, pereina į kitą įstaigą, šiuo atveju valstybės tarnautojas, **išdirbęs naujoje įstaigoje 3 mėnesius**, vėl galėtų prašyti minėtų atostogų.

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2009 m. spalio mėn. 23 d. sprendime administracinėje byloje Nr. I-2053-331/2009 konstatuota, kad įstatymų leidėjas **suteikė darbdaviui teisę, o ne pareigą suteikti valstybės tarnautojui atostogas kelti kvalifikaciją**. Ši teisės norma numato galimybę sudaryti dviejų šalių susitarimą, kurio metu teisę išreikšti savo valią turi tiek atostogų kvalifikacijai tobulinti prašantis tarnautojas, tiek atostogų prašantį tarnautoją į pareigas priėmęs asmuo. Tarnautoją į pareigas priėmęs asmuo savo valią išreiškia kiekvienu konkrečiu atveju įvertindamas visas su prašomomis atostogomis kvalifikacijai tobulinti susijusias aplinkybes ir priimdamas atitinkamą sprendimą.

ATOSTOGOS DĖL DALYVAVIMO EUROPOS SĄJUNGOS, TARPTAUTINIŲ ORGANIZACIJŲ, UŽSIENIO VALSTYBIŲ, LIETUVOS ARBA BENDRAI FINANSUOJAMUOSE PARAMOS TEIKIMO IR (ARBA) LIETUVOS VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO PROJEKTUOSE

Valstybės tarnautojui suteikiamos atostogos dalyvauti Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių, Lietuvos arba bendrai finansuojamuose paramos teikimo ir (arba) Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo projektuose **tik tuomet, kai šiuose projektuose vykdoma su**

valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos misija ir strateginiais tikslais **nesusijusi** veikla užsienio valstybėje.

Valstybės tarnautojui išėjus šių atostogų, jam **garantuojamos iki tol eitos pareigos**, tačiau nustatytas darbo užmokestis nemokamas.

Atostogos dėl dalyvavimo projekte, kuris nesusijęs su įstaigos misija ir tikslais, valstybės tarnautojui suteikiamos **šalių susitarimu** ir turėtų trukti iki valstybės tarnautojo dalyvavimo minėtame projekte pabaigos.

ATOSTOGOS DĖL VALSTYBĖS TARNAUTOJO PERKĖLIMO Į KITAS PAREIGAS

Atostogos dėl valstybės tarnautojo perkėlimo į kitas pareigas suteikiamos dviem atvejais:

- kai karjeros valstybės tarnautojas **dėl tarnybinės būtinybės** perkeliamas į kitas pareigas **kitoje gyvenamojoje vietovėje**;
- kai karjeros valstybės tarnautojas perkeliamas į kitas pareigas Lietuvos Respublikos **diplomatiniuose atstovybėse, konsulinėse įstaigose ir atstovybėse prie tarptautinių organizacijų, taip pat į pareigas tarptautiniuose ir Europos Sąjungos institucijose ar užsienio valstybių institucijose** bei kai karjeros valstybės tarnautojas perkeliamas dirbti į specialiąsias misijas.

Nurodytais atvejais skiriama iki 5 darbo dienų trukmės persikėlimo atostogos. Už šį laikotarpį karjeros valstybės tarnautojui **mokamas jo vidutinis darbo užmokestis**, apskaičiuotas Vyriausybės nustatyta tvarka.

Šių atostogų tikslas yra valstybės tarnautojui persikelti į pareigas kitoje vietovėje ir jos neapima laikotarpio, skirto perimti darbus. Todėl, pavyzdžiui, specialiajam atašė turėtų būti suteiktos persikėlimo atostogos (iki 5 darbo dienų) laikotarpiu iki tos dienos, kai specialusis atašė turi pradėti dirbti atstovybėje.

NĖŠTUMO IR GIMDYMO ATOSTOGOS, TĖVYSTĖS ATOSTOGOS BEI ATOSTOGOS VAIKUI PRIŽIŪRĖTI

Nėštumo ir gimdymo atostogos yra tikslinių atostogų rūšis, kurių ypatybė ta, kad teisė į jas atsiranda ne išdirbus tam tikrą nustatytą kalendorinį laikotarpį, o tik atsiradus įstatyme, numatytoms aplinkybėms.

Valstybės tarnautoja, ketinanti pasinaudoti teise į šias atostogas, pateikia darbdaviui nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimą, kurį išduoda nėščias moteris prižiūrintys asmens sveikatos priežiūros įstaigų gydytojai, akušeriai, ginekologai arba šeimos gydytojai ([Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. birželio 30 d. įsakymas Nr. V-533/A1-189“Dėl teisės aktų, susijusių su Elektroniniais nedarbingumo pažymėjimais bei Elektroniniais nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimais, patvirtinimo“](#)).

Naudotis šiomis atostogomis **yra teisė, o ne pareiga**, todėl pasinaudoti ar nepasinaudoti nėštumo ir gimdymo atostogomis sprendžia pati valstybės tarnautoja.

Priešingai nei vaiko priežiūros atostogos, nėštumo ir gimdymo atostogos negali būti suteikiamos dalimis, todėl, nusprendus jomis pasinaudoti, valstybės tarnautojai jos suteikiamos visos iš karto, nepaisant faktiškai iki gimdymo panaudotų dienų. Tokiu atveju teisė į tikslines vaiko priežiūros atostogas valstybės tarnautoja įgis tik pasibaigus nėštumo ir gimdymo atostogoms.

Suteikiamos septyniasdešimt kalendorinių dienų iki gimdymo ir penkiasdešimt šešios kalendorinės dienos po gimdymo (komplikuoto gimdymo atveju arba gimus dviem ir daugiau vaikų – septyniasdešimt kalendorinių dienų) nėštumo ir gimdymo atostogos. Šios atostogos apskaičiuojamos bendrai ir **suteikiamos valstybės tarnautojai visos**, nepaisant faktiškai iki gimdymo panaudotų dienų skaičiaus. Jeigu darbuotoja nesinaudoja nėštumo ir gimdymo atostogomis, darbdavys privalo suteikti **keturiolikos dienų atostogų dalį iš karto po gimdymo**, nepriklausomai nuo valstybės tarnautojos prašymo.

Jei moteris nusprendžia nesinaudoti nėštumo ir gimdymo atostogomis, **teisė į vaiko priežiūros atostogas atsiranda nuo vaiko gimimo dienos**. Jomis naudotis pagal šeimos pasirinkimą gali motina (įmotė), tėvas (įtėvis), senelė, senelis arba kiti giminaičiai, faktiškai auginantys vaiką, taip pat valstybės tarnautojas, paskirtas vaiko globėju. Valstybės tarnautojas, ketinantis pasinaudoti šiomis atostogomis, ar grįžti į darbą joms nepasibaigus, apie tai raštu privalo įspėti darbdavį ne vėliau kaip **prieš keturiolika kalendorinių dienų**. Atostogos suteikiamos iki vaikui sukanka treji metai.

Darbdaviui nenustatyta teisė atsisakyti valstybės tarnautojui suteikti **tėvystės atostogų**. Minimoms atostogoms yra priskirtinos tikslinėms atostogoms, kurios suteikiamos valstybės tarnautojui nustatytiems tikslams pasiekti, šiuo atveju - suteikti tėvui laiko rūpintis vaiku ir jo motina pirmąjį vaiko gyvenimo mėnesį. Valstybės tarnautojui suteikiama teisė jų reikalauti, o darbdaviui pareiga jas suteikti, tik atsiradus įstatyme, kolektyvinėje sutartyje ar darbo sutartyje numatytam tikslui ar tam tikroms aplinkybėms, nurodytu atveju - gimus vaikui.

Darbdaviui turėtų būti pateiktas prašymas šioms atostogoms, vaiko gimimo liudijimas, pažyma iš medicinos įstaigos ar kitas dokumentas, patvirtinantis vaiko gimimo faktą bei jo tėvą, arba notaro patvirtintas dokumentas, kad asmuo pripažįsta savo tėvystės faktą.

Suteikiamos **po vaiko gimimo trisdešimt kalendorinių dienų** nepertraukiamos trukmės tėvystės atostogos. Šios atostogos suteikiamos **bet kuriuo laikotarpiu nuo vaiko gimimo**, iki vaikui sukanka trys mėnesiai (komplikuoto gimdymo atveju arba gimus dviem ir daugiau vaikų – nuo vaiko gimimo, iki vaikui sukanka šeši mėnesiai).

Atostogas vaikui prižiūrėti galima imti dalimis ar visas iš karto. Minimalus šių atostogų terminas ir jų pratęsimo skaičiaus nėra nustatyti. Valstybės tarnautojas turi teisę **bet kada sugrįžti iš atostogų**. Atostogas vaikui prižiūrėti turi teisę imti pakaitomis **motina (įmotė), tėvas (įtėvis), senelė, senelis arba kitas artimas giminaitis, faktiškai auginantis vaiką, taip pat valstybės tarnautojas, paskirtas vaiko globėju**.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija kasacine tvarka nagrinėdama civilinę bylą Nr. 3K-3-423/2005, 2005 m. rugsėjo 26 d. nutartimi konstatavo, kad DK 180 straipsnis nesuteikia teisės darbdaviui revizuoti darbuotojo prašomų suteikti atostogų vaikui prižiūrėti trukmės. DK 180 straipsnio 1 dalies nuostata, jog atostogas galima imti visas iš karto arba dalimis, reiškia, kad darbuotojui suteikta teisė pasirinkti, kaip jis naudosis tikslinėmis atostogomis ir nevertintina kaip suteikianti darbdaviui teisę ignoruoti bei revizuoti darbuotojo, turinčio teisę į atostogas vaikui prižiūrėti pasirinkimą.

Atkreiptinas dėmesys, kad nėštumo ir gimdymo atostogų bei tėvystės atostogų trukmė **įsiskaičiuoja į stažą kasmetinėms atostogoms gauti**. Vaiko priežiūros atostogos **į aptariamą stažą neįsiskaičiuoja**.

Eitos pareigos garantuojamos, kai karjeros valstybės tarnautojas dėl nėštumo ir gimdymo atostogų ar atostogų vaikui prižiūrėti, iki jam sueis treji metai, negali eiti pareigų. Valstybės

tarnautojas, auginantis vaiką (vaikus) iki trejų metų ir esantis vaiko priežiūros atostogose, **negali būti atleistas iš pareigų dėl pareigybės panaikinimo** (išskyrus atvejus, kai valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga likviduojama).

Nėštumo ir gimdymo atostogų ar vaiko priežiūros atostogų išėjęs **pakaitinis valstybės tarnautojas** turi būti atleistas iš pareigų nuo tos dienos, kai sugrįžta negalėjęs eiti pareigų karjeros arba politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas.

Valstybės tarnautojas, auginantis vaiką iki trejų metų ir esantis vaiko priežiūros atostogose **gali būti atleistas, kai baigiasi politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautoją į pareigas priėmusio valstybės politiko įgaliojimai, ar kai politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas praranda į pareigas priėmusio valstybės politiko pasitikėjimą.**

Lietuvos Vyriausiasis administracinis teismas 2009 m. balandžio 14 d. administracinėje byloje Nr. A146-451/2009 konstatavo, kad „politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų atleidimo iš pareigų tvarka sureglamentuota Valstybės tarnybos įstatymo 44 straipsnyje. Šio straipsnio 1 dalies 7 punktas nustato, kad valstybės tarnautojas atleidžiamas iš pareigų, kai praranda į pareigas jį priėmusio valstybės politiko ar kolegialios valstybės ar savivaldybės institucijos pasitikėjimą arba kai pasibaigia jo paskyrimo į pareigas terminas. Valstybės tarnybos įstatymo 44 straipsnio 1 dalyje dėl politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų atleidimo iš pareigų yra nustatyta išimtis iš bendrosios taisyklės, pagal kurią valstybės tarnautojas negali būti atleistas iš pareigų laikinojo nedarbingumo laikotarpiu ir atostogų metu. Pagal šią išimtį politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas gali būti atleistas iš pareigų jo laikinojo nedarbingumo laikotarpiu ir atostogų metu. <...>. Atleidžiant politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautoją iš pareigų praradus pasitikėjimą (VTĮ 44 straipsnio 1 dalies 7 punktas) nėra taikomos tos procedūros ir tie reikalavimai, kurie taikomi atleidžiant karjeros valstybės tarnautojus (įspėjimas, draudimas atleisti laikinojo nedarbingumo laikotarpiu ir atostogų metu, kt.)“.

MOKYMOŠI ATOSTOGOS

Darbdaviui nustatyta **pareiga suteikti** valstybės tarnautojui jo prašomas mokymosi atostogas, kurių suteikimas turi būti grindžiamas mokymosi įstaigos pateiktais dokumentais.

Mokymosi atostogoms suteikti nepakanka valstybės tarnautojo prašymo. Joms suteikti **turi būti pateikta atitinkamos švietimo įstaigos pažyma apie egzaminų, įskaitų, kitų užsiėmimų datą.**

Mokymosi atostogos gali būti suteikiamos **arba atskirai** kiekvienam egzaminui, įskaitai, laboratoriniam darbui ir pan., **arba surašant vieną įsakymą**, kuriame nurodomos visos valstybės tarnautojui suteikiamos mokymosi atostogos vienos sesijos metu ar vieno semestro metu. Darbdavys gali pareikalauti iš valstybės tarnautojo pateikti įrodymus, kad atostogos buvo panaudotos nustatytam tikslui.

Valstybės tarnautojams, kurių tarnybos santykiai su darbdaviu tęsiasi ilgiau negu penkerius metus, už mokymosi atostogas trunkančias iki dešimt darbo dienų per vienus darbo metus, eiliniams egzaminams pasirengti ir laikyti bei įskaitoms pasirengti jeigu dalyvavimas neformaliojo suaugusiųjų švietimo programoje yra susijęs su darbuotojo kvalifikacijos kėlimu, paliekama **ne mažiau kaip pusė** darbuotojo vidutinio darbo užmokesčio.

Mokymosi atostogų trukmė **apima atostogų metu esamas poilsio ir švenčių dienas**, kadangi, kitaip nei kasmetinių atostogų, nėra nustatyta jokių išimčių.

KŪRYBINĖS ATOSTOGOS

Valstybės tarnautojo ir darbdavio susitarimu valstybės tarnautojui gali būti suteikiamos kūrybinės **iki dvylikos mėnesių trukmės** atostogos meno kūriniui, mokslo darbui sukurti. Šios atostogos valstybės tarnautojui galėtų būti suteiktos pavyzdžiui, disertacijai užbaigti.

SOCIALINIS IR SVEIKATOS DRAUDIMAS TIKSLINIŲ ATOSTOGŲ METU

Nemokamų atostogų, atostogų kvalifikacijai tobulinti, atostogų dėl dalyvavimo Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių, Lietuvos arba bendrai finansuojamuose paramos teikimo ir (arba) Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo projektuose, nemokamų mokymosi atostogų metu **valstybės tarnautojams paliekamos jų eitos pareigos, tačiau jiems nustatytas darbo užmokestis nemokamas, atitinkamai nėra mokamos ir įmokos į socialinio draudimo ir privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetus.**

Konsultacija dėl socialinio ir sveikatos draudimo **nedraudimaisiais laikotarpiais** pateikta Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos interneto svetainėje (<http://www.sodra.lt/lt/naujienos/sodros-specialistai-konsultuoja-ka-reikia-zinoti-einant-nemokamu-atostogu>).

Daugiau informacijos apie socialinį draudimą pagal kompetenciją gali pateikti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 1 punkte pateikta apdraustojų privalomuoju sveikatos draudimu sąvoka vienareikšmiai sieja šį statusą su privalomojo sveikatos draudimo įmokų mokėjimu. Šias įmokas privalo mokėti draudėjai (darbdaviai ir pan.) ir asmenys, kurie turi darbo ar jų esmę atitinkančius santykius (tarp jų ir valstybės tarnautojai). To paties įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad darbo ar jų esmę atitinkančius santykius turinčių asmenų privalomasis sveikatos draudimas įsigalioja nuo tos dienos, kurią už juos buvo pradėtos mokėti arba jie patys pradėjo mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokas.

Darbo ar jų esmę atitinkančius santykius turintys asmenys (tarp jų ir valstybės tarnautojai) sveikatos priežiūros paslaugas, kompensuojamuosius vaistus ir medicinos pagalbos priemones, už kuriuos mokama iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto, gauna **dar vieną mėnesį po to, kai už juos nustota mokėti arba kai jie patys nustoja mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokas.** Ši garantija neatleidžia nuo prievolės mokėti Sveikatos draudimo įstatymo 17 straipsnyje nustatyto dydžio įmokas.

Darbas – tai gebėjimas, o tobulus poilsis – menas. Tuomet pasireiškia kūno, minčių ir vaizduotės suderinamumas. (Abraham Joshua Heschel)

Vienas nuoširdžių ir tyrų džiaugsmų yra poilsis po darbo. (Immanuel Kant)

Parengė: Tarnybos sąlygų skyriaus vyriausioji specialistė Liuda Ruseckaja